

О.Г. Романовський

ПРО ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Аналізуючи останні тенденції у інноваційного розвитку суспільства, можна констатувати той факт, що зараз відбувається швидка модернізація сучасної освіти. Не можна сказати, що кількість та якість трансформацій спонукають науковців з'ясувати їхню спрямованість. Також не завжди такі зміни мають позитивний характер, але вони таки дозволяють зробити висновок про те, що настала епоха змін, які певним чином стосуються і сфери вищої освіти.

Система вищої освіти покликана сформувати вихідну базу інноваційного потенціалу, яку складають перш за все соціокультурні якості особистості. Ці якості наскрізно проходять через освітній процес і поступово стають властивостями суб'єктів навчання.

На думку російських колег, пріоритетні національні проекти сприяють розвитку інноваційного потенціалу особистості, а більш за все увагу приділено розкриттю здібностей суб'єктів навчання, підготовці їх до життя в конкурентному середовищі.

Саме тому актуальним стає питання, присвячене з'ясуванню ролі особистості викладача в процесі підготовки майбутнього фахівця в умовах інноваційного розвитку вищої школи.

Викладач вищої школи в інноваційному освітньому просторі стає базою формування професійних і загальнокультурних компетентностей студентів. До кола його завдань неодмінно повинна входити допомога студентам у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії. Незважаючи на зміни, що вніс до освітнього простору Болонський процес, одним із провідних чинників у формуванні особистості майбутнього високопрофесійного фахівця все одно залишається особистість викладача.

Як свідчить аналіз останніх досліджень і публікацій, до розгляду особистості в освітній парадигмі зверталось багато вітчизняних науковців, зокрема Н. Г. Ничкало, І. А. Зязюн, В. А. Андрущенко, В. Г. Кремень, С. О. Сисоева, О. С. Пономарьов, Г. П. Васянович, Р. С. Гуревич та інші. Багато дискутували з приводу ролі педагога й зарубіжні науковці, зокрема російські - С. І. Архангельський, Є. В. Бондаревська, А. А. Вербицький, В. А. Ядов, А. Н. Леонтьєв, а також зарубіжні - Н. Бревєр, Е. Зриксон, Дж. Пауелл тощо. Але останнім часом у зв'язку із різноманітними нововведеннями вся увага дослідників повернута до особистості студента або суб'єкта навчання. Що стосується об'єкта даного дослідження, то, незважаючи на прогнози щодо зменшення ролі викладача у формуючому процесі, а також зведенню її до спостерігача чи консультанта, ступінь впливу цієї категорії на формування майбутнього високопрофесійного фахівця залишається вагомим.

Мета дослідження полягає в конкретизації ролі викладача у формуючому процесі, розкритті етапів взаємодії між суб'єктами освіти у процесі формування національної гуманітарно-технічної еліти, з'ясуванні умов інноваційного процесу у вищій школі.

Сучасний розвиток суспільства, безперечно, залежить від механічного й технологічного типу мислення, оскільки, на думку більшості, він сприятиме швидкості пристосування до змін соціально-економічного середовища та вимог сучасності. Цей процес зумовлено швидкою модернізацією та різноманітністю інновацій саме в науках, пов'язаних із технічним напрямком. На сьогодні існує велика кількість досліджень, які

доводять, що за умови відсутності гуманітарного напрямку шлях технократизації всі трансформації людського суспільства заведе у глухий кут. І лише симбіоз, синергетичне поєднання цих двох тенденцій (технократичної і гуманітарної) може вивести нас на новий рівень, показати перспективу розвитку і спричинити інноваційний тип мислення. Найбільш адекватно на будь-які тенденції та інновації реагує перш за все галузь освіти. На сьогодні ця галузь активно модернізується і певною мірою знаходиться в стані пошуку.

Інноваційний тип освіти передбачає перехід від ідеї „освіченої людини" до ідеї „людини культури", оскільки динамічним суспільним змінам і глобалізації суспільних явищ XXI століття мають відповідати не готові знання, уміння й навички, а культура їх розвитку, трансформації та оновлення [8, с. 102].

Достеменно відомо, що всі формотвірні процеси відбуваються в під час розвитку і діяльнісного перетворення освітнього простору.

Освіта - це особлива діяльність, що спрямована на навчання та виховання. Вона є складним соціальним феноменом, який можна аналізувати в різних планах: культурологічному, діяльнісному, технологічному, інституціональному.

Освіта повинна сприяти забезпеченню спадкоємності й відновленню суспільства [4, с. 22]. У сучасній енциклопедії поняття „освіта" розглядається як процес і результат засвоєння особистістю певної системи наук, знань, практичних умінь і навичок, пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної і творчої діяльності, а також морально-етичної культури, які у своїй сукупності визначають соціальне обличчя та індивідуальну своєрідність цієї особистості [6, с. 614]. „Завдання освіти - ствердити перспективи людини для її буття в майбутньому. Саме майбутнє... є тим психологічним позитивом, який гармонізує соціум, державу, людину. Проективність освіти в майбутнє дозволяє подолати деградацію людини, можливу в процесі здійснення усіх культурних і соціально-економічних проектів" [3, с. 499].

Результати освітньої практики показують, що вироблення інноваційної стратегії реформування системи освіти в Україні базується на системно-гуманітарному стилі мислення. Він передбачає „розвинену методологічну рефлексію, критичне осмислення історичних трансформацій і перспектив освіти, науки, пізнання в інноваційному, культурному вимірі" [7]. Аналіз стану освіти дозволяє стверджувати, що інноваційна спрямованість розвитку теорії і методології освіти в Україні на сьогодні є очевидною.

Дефініція „інновація" вживається для позначення процесу, який передбачає не тільки впровадження нових ідей, а й зміну самих механізмів впровадження. Сьогодні в Україні на одного абітурієнта припадає майже 3 місця у вищому навчальному закладі. Близько половини ВНЗ III-IV рівнів акредитації має статус університету. Під університетською освітою сьогодні розуміють соціально-педагогічний процес, в основу якого покладено принципи гуманізації, демократизації, гуманітаризації, універсалізації та фундаменталізації, випереджального характеру, органічної єдності навчання з фундаментальними дослідженнями, конкуренції та синергії, єдності та неподільності прав людини, толерантності, індивідуалізації.... І як результат - удосконалення здібностей і свідомості, ставлення особистості, при якому вона досягає „соціальної зрілості та індивідуального зростання", усвідомлює необхідність утримання здорового балансу нерівності між економічним зростанням та соціальним розвитком [12, с. 6]. Синтезуючи дефініції „інноваційна освіта" та „університетська освіта", отримуємо інноваційну мету університетської освіти XXI століття, яка полягає в освітньому забезпеченні сталого розвитку цивілізації. Кожна університетська система освіти повинна мати характерну рису свого регіону, стиль, що досягається синергією вільного творчого колективу особистостей, здатних готувати висококваліфікованих професіоналів, чії дипломи й знан-

ня визнавалися б в усьому світі. Конкурентоспроможними у XXI столітті будуть ті університетські системи освіти, де професорсько-викладацький потенціал буде взаємодіяти із різноманітними інформаційно-комунікаційними технологіями навчання та здобуття знань, а також з усеосяжною інтеграцією академічної спільноти у світовий інформаційний простір.

Таким чином, щоб відповідати визначенню „інноваційна університетська освіта”, вона має обрати шлях послідовних, довготривалих та історичних змін: студентів, викладачів, керівників й адміністративного апарату, навчальних і наукових програм, взаємин.

Проведені дослідження з установами якості вищої університетської освіти дали змогу стверджувати необхідність зміни цього показника відповідно до інноваційних тенденцій соціуму.

Упевнено можна сказати, що якість освіти визначають 4 головних фактори: зміст освіти, педагогічні технології, удосконалення і розвиток навчально-лабораторної бази й особистість педагога. У дослідженні розглядається саме останній із чинників ефективності освіти, але, на нашу думку, провідний - особистість педагога.

Не зайвим буде нагадати класичне тлумачення терміна „педагогіка”. Це наука про виховання й навчання людини, що розкриває й формує особистість у процесі освіти [11]. А педагог - людина, що формує особистість, головна ланка в передачі суспільного досвіду, що сприяє соціальному прогресу.

Педагог готує своїх учнів до конкретних запитів суспільства, а також несе в собі позачасовий чинник, беручи участь у формуванні особистості як синтезу всіх багатств людської культури. Педагог - це суб'єкт соціально значущої діяльності, трансляції культурного досвіду і автономна самоактуалізуюча особистість, духовне створіння, частина сучасного світу.

На думку І. А. Зязюна, „педагог - це фахівець, який займається навчально-виховною роботою в школі чи дитячому садку,.... викладач вищого навчального закладу. Загальна мета діяльності педагога - формування творчої особистості учня в процесі навчання та виховання” [1, с. 14]. Він повинен навчити своїх учнів незалежно від предмета викладання, базуючись на власному досвіді.

Ця особистість постає найважливішою ланкою між поколіннями, задає тенденцію та напрямок розвитку суспільству. Кожне покоління має свої особливості, і завдання педагогів полягає у створенні такої психолого-педагогічної синергетичної підготовки, за якої був би можливим симбіоз між поколіннями.

Отже, логічно було б стверджувати, що суттєвого значення для формування й розвитку майбутнього, для ефективного функціонування зв'язку між поколіннями, успішного існування суспільства набуває особистість педагога, а саме його професійна діяльність, компетентність, творчий рівень тощо.

Можна виокремити низку компонентів у структурі педагогічних особистісних якостей, які є важливими для функціонування педагога на високому професійному рівні: дидактичні здібності (здатність передавати студентам навчальний матеріал), академічні (знання предмета не лише у повній глибинній сутності, але і відповідно до нововведень сучасності), перцептивні (здатність адекватно реагувати на зміни внутрішнього стану суб'єкта навчання), мовні (здатність викладача максимально активізувати думку та увагу аудиторії за допомогою вербальних та невербальних засобів), організаторські (належна організація та контроль власної діяльності) тощо.

Але якщо ми хочемо оцінити педагога і його діяльність, то маємо пам'ятати, що є об'єктивні критерії педагогічної майстерності - гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність, творчість. Натомість І. А. Зязюн виділяє чотири складники педагогічної майстерності, а саме: про-

фесійну компетентність (комплексність знань, їх оновлення та емоційне забарвлення), гуманістичний складник (взаємопроникнення з особистістю студента, формування особистості, задоволення від праці), педагогічні здібності (комунікаційність, толерантність, динамізм, оптимізм, креативність, вимогливість), педагогічну техніку (впровадження внутрішнього переживання в природі тіла, створення внутрішнього переживання особистості, психологічна налаштованість тощо). Це ті основні показники, що впливають на підвищення ефективності педагогічної діяльності.

На особливу увагу заслуговує педагог, який формує майбутню національну гуманітарно-технічну еліту, тобто викладач вищої школи. Сьогодні принесло багато змін і перетворень. Зокрема, переміщення центру процесу навчання від викладача до студента підвищує не тільки роль першого в організації навчальної діяльності та створенні навчально-матеріальної бази, а також і відповідальність студента. Частина знань надається студенту денно, але решту він повинен засвоїти самостійно [2]. *Відповідно до зміни науково-методичної системи, що є основою процесу навчання, зростає роль суб'єкта навчання.* На нашу думку, студент має володіти глибокими знаннями, які відповідали би курсу навчання, мати ґрунтовну загальногуманітарну підготовку, певні навички дослідницької та практичної діяльності відповідно до своєї майбутньої професії, високий рівень комунікативної ефективності, доброзичливість, володіти вміннями працювати з людьми, захищати свої інтереси. Цей компетентний комплекс студент формує тільки у співробітництві з викладачем. Безперечно, що не лише особистість викладача суттєво впливає на ефективність формування конкурентоспроможного фахівця, але вона є провідною, особливо у вищій школі.

Успішними взаємини викладача і студента можна назвати за таких умов діяльності першого із суб'єктів навчального процесу: викладач повинен зацікавити студента своїм предметом за допомогою власної ерудиції і методичних прийомів, стати прикладом для наслідування у дисциплінарних моментах освітнього процесу, привертати увагу справедливістю й об'єктивністю оцінювання, проявом гуманних якостей та готовністю допомогти студенту.

Національним технічним університетом „ХПІ” нещодавно було проведено дослідження серед студентів 1-5 курсів усіх спеціальностей, у якому з'ясувалась думка суб'єктів процесу освіти щодо якості та рівня освіти у вищій школі. Зокрема, в одному з питань пропонувалось назвати основні особистісні компоненти професійної діяльності викладача. 89% студентів на перше місце поставили комунікативний компонент, а саме чіткість і доступність викладення матеріалу, а також культуру мовлення та темп викладу; 73% - вказали на важливість налагодження контакту з аудиторією; 71% студентів важливим компонентом назвали справедливість і об'єктивність оцінювання; а 63% - доброзичливість та толерантність.

Аналіз останніх джерел і публікацій, а також проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що професорсько-викладацький склад - це провідний виробничий персонал у системі діяльності вищих навчальних закладів, це провідний людський капітал, який потребує відповідної системи підготовки, капіталовкладень і відповідальності за якість праці.

Зважаючи на важливість і необхідність процесу адаптації сучасного педагога до умов інноваційної університетської освіти, з метою створення адекватних умов для формування національної гуманітарно-технічної еліти сьогодення та забезпечення належного рівня її конкурентоспроможності та професіоналізму, актуальним стає питання визначення ролі педагога та конкретизації меж сфери його діяльності.

У попередніх працях було вказано на 4 складники поняття „педагог”.

Відомо, що педагог як особистість повинен мати високу духовність, моральність, гуманність, активну життєву позицію, патріотичні та лідерські якості. Педагог-викладач повинен володіти толерантністю, харизматичністю, креативністю мислення, високим професіоналізмом, умінням використовувати досягнення в деяких науках (психології, педагогіці, риториці) тощо. Як вихователь педагог повинен бути наділений любов'ю до учнів, емпатією, повагою, мати душевність та емоційну рівновагу, справедливність, естетичний смак. Педагог як науковець повинен мати інтуїцію, критичність, прагнення до нового, високу самооцінку, аналітичність, пасіонарність тощо.

Але сучасність не обмежується цими критеріями і потребує розширення обсягу діяльності педагога та внесення змін у його функціональну спроможність. Оскільки формування національної гуманітарно-технічної еліти, конкурентоспроможної в соціально-економічному просторі, здійснюється у вищому навчальному закладі, зокрема під час її взаємодії із професорсько-викладацьким складом, то насамперед нас цікавитиме педагогічна майстерність педагога як викладача та масштаби його впливу на суб'єкта навчання, тобто спектр його діяльності в умовах формуючого процесу.

Викладач живе в певній системі координат, яка задана попередніми знаннями і повільно реагує на зміни. Вони зберігають спадкоємність традицій і передають знання та вміння, що випробувані часом. Люди, які працюють у педагогічній системі, через це вважаються консервативними. Викладач є елементом єдиної університетської системи, тобто вся його діяльність ґрунтується на системних засадах. Відсутність змін, на нашу думку, уповільнює процес адаптації молодого покоління до нових умов, особливо в час швидкісних соціальних зрушень. На сьогодні молоді фахівці стикаються із завданнями, вирішення яких відсутнє в життєвому досвіді батьків, у змісті навчання загальноосвітньої та вищої школи. Сучасна молодь повинна самостійно шукати вихід, паралельно навчаючись вирішувати нові сучасні завдання, при цьому попередній досвід може бути перешкодою на шляху пошуку оригінального рішення. Отже, з іншого боку, в процесі діяльності викладача та ролях, які він виконує, повинна бути інноваційна тенденція. І саме другий елемент сприяє на сьогодні розширенню напрямів діяльності педагога у вищому технічному навчальному закладі, зазвичай цю людину називають викладачем. Ідеальним викладачем на сьогодні, за результатами дослідження, назвали людину, що має динамічні й ґрунтовні знання зі своєї сфери науки, яка є чесною, справедливою, володіє навичками психолога, уміє порозумітися зі студентами, до того ж має високий рівень професіоналізму.

У чому ж полягає модернізація ролі викладача ВНЗ? Пріоритетними категоріями впливу на зміну функцій є провідні тенденції розвитку соціально-економічного суспільства XXI століття.

Роль викладача вищого навчального закладу	Зміст і реалізація ролі в освітньому процесі
Професіонал	Високий рівень володіння знаннями зі свого напрямку діяльності, широкий світогляд та вміння адекватно реагувати на зміни в освітньому середовищі
Методист	Оптимальний підбір засобів для формування компетенцій та засвоєння динамічних знань суб'єктами навчання
Технолог	Встановлення балансу між традиційними та інноваційними технологіями в освіті
Науковець	Формування нових знань, процес наукового пошуку, отримання наукових результатів, підготовка публікацій, керівництво науковою діяльністю
Керівник	Управління процесом адаптації до професійної діяльності у різних соціальних контекстах та формування активного учасника громадянського суспільства
Конструктор	Створення та проєкція реальної проєктної діяльності, що забезпечує застосування здобутих знань та компетенцій
Суб'єкт міжнародного співробітництва	Вплив на процеси глобалізації та інтернаціоналізації шляхом освітнього й наукового співробітництва із представниками інших держав
Особистість-психолог	Динамічна взаємодія із суб'єктами освіти, із їхнім внутрішнім світом, харизматичність, креативність мислення тощо
Синтезатор	Поєднання інноваційності й традиційності, міжнародна мобільність, публікації в зарубіжних виданнях
Організатор	Удосконалення процесів самоосвіти, саморозвитку, самостійної роботи
Митець	Діяльність просякнута пошуково-творчою спрямованістю та нестандартністю рішень

Перший елемент пов'язаний із викладачем як суб'єктом організації та передачі знань. Ця роль багатофункціональна. У контексті системного підходу сучасна освіта потребує заміни „знанієвого” підходу до навчання на компетентнісний підхід. Відповідно, викладач сьогодні повинен не просто передати знання. Необхідною нормою зараз вважається тенденція формування у студентів компетенцій та допомога їм у компетентному становленні. Формування компетенцій має на меті реальне поєднання знань з тією особистістю, яка цими знаннями повинна оволодіти, а також реалізацію її прагнення до досягнення здатності компетентно використовувати здобуті знання в практичній діяльності. Тобто викладач повинен не тільки професійно знати свій напрям діяльності, але і вміти володіти дидактикою, методикою та технологіями транспортування знань, бути фахівцем з навчання. А оскільки зараз ці категорії в педагогічній науці досить швидко

розвиваються і трансформуються, то постійне самовдосконалення як методиста, дидакта й технолога для викладача вищої школи неминуче.

Наступна роль - суб'єкт формування нових знань, розвитку процесу наукового пошуку, отримання наукових результатів, підготовки публікацій, а також керівництва науковою роботою своїх учнів (студентів, аспірантів, докторантів). Тобто роль пов'язана безпосередньо із наукою та науковою діяльністю.

Ще одна функція викладача вищої школи полягає у формуванні не просто високоякісного фахівця, а й активного учасника громадянського суспільства, який володіє необхідними соціальними, громадянськими, комунікативними та інтелектуальними якостями. У його обов'язку - забезпечити готовність суб'єкта навчання до працевлаштування і майбутньої кар'єри. Отже, йдеться про високий рівень адаптованості до соціуму, що швидко змінюється, який сприятиме успішному виконанню професійної діяльності в різноманітних соціальних контекстах.

Професорсько-викладацький склад забезпечує також цільову організацію практично спрямованої діяльності студентів разом із спеціально сформованими для цього вузівськими структурами. У даному випадку викладач виступає в ролі конструктора реальної проектної діяльності, що забезпечує застосування здобутих знань та компетенцій. Зараз ця функція стає актуальною через впровадження інтерактивних технологій, а також через набуття НТУ „ХПІ” статусу науково-дослідного інституту.

Швидкий розвиток технічного прогресу безпосередньо сприяє процесам глобалізації та інтернаціоналізації, зокрема інформаційного потоку. Освітній простір також підпадає під вплив цих процесів, а тому виникає наступна функція викладача - як суб'єкта міжнародного освітнього та наукового співробітництва, особи, яка буде впливати на формування та ефективність зазначених вище процесів.

Діяльність викладача сьогодні повинна бути спрямована на міжнародні стандарти якості. Але не треба забувати, що освітня система кожної з націй має свої специфічні особливості, які закладені предками протягом багатьох років, і необхідно враховувати їх при формуванні освітнього простору. У той же час інноваційні елементи, які вважатимуться ефективними і дієвими у формуванні особистості - представника національної гуманітарно-технічної еліти, обов'язково треба залучати для підвищення рівня вищої освіти. Власне саме цей елемент діяльності викладача спонукає його до міжнародної мобільності, публікацій у закордонних виданнях. Саме ця функція наскрізно проходить через усю його діяльність.

На виклики, що постають перед суспільством у XXI столітті, швидко реагує освітня система, особливо через введення різноманітних інновацій. Тому діяльність кожного викладача повинна бути просякнута інноваційністю та базуватися на творчості. Отже, представником викладацького колективу у XXI столітті стає людина, яка синтезувала у своїй особистості багато ролей: професіонал, технолог, методист, психолог, митець, організатор, керівник і багато інших.

Відомо, що критеріями нововведень в освіті є освітнє середовище, де здійснюються інновації, спосіб їх виникнення, глибина і повнота інноваційних ідей, база, на основі якої впроваджуються інновації та пошуково-творча, нестандартна діяльність педагога. Освітні інновації, які є результатом такої діяльності, зумовлюють формування нового типу освіти, що базується на „трьох китах нової філософії освіти: гуманізації, індивідуалізації, інтеграції” [10]. Інноваційна освіта в соціальному становленні молодшої особи виступає як самостійний вид духовно-практичної діяльності, а нова форма її функцій допомагає відшукати реальні шляхи до вищих рівнів освіти, бо лише повна, фактична, реально працююча, об'єктивно відображена соціальним життям освіта, що забезпечує самореалізацію особистості та „соціалізує” весь закладений у ній потенціал, здатна сформуватися у такий тип.

Досліджуючи проблему творчого потенціалу особистості, слід відзначити, що останнім часом значна частина дослідників згодні з думкою, згідно з якою ключовою характеристикою потенціалу особистості є її мотивації, що домінують у динаміці потреб творчого саморозвитку. Цей процес інтенсифікує процеси „самості”: самопізнання, самореалізації, самовиховання. Самопізнання пов'язане з Я-концепцією, у якій відтворюється образ власного Я. Цю концепцію можна характеризувати як установку до самого себе. Я-концепція включає когнітивний компонент творчого потенціалу (образ своїх індивідуальних якостей, здібностей, соціальної значущості) і афективний (самоповагу, самооцінку, естетичне переживання-почуття) [5, с. 12]. До організаційно-педагогічних чинників розвитку творчого потенціалу суб'єктів учіння належить: соціально-культурна діяльність як цілісний системний процес, що містить творчу цілеспрямованість; взаємодію студентів та їхніх педагогів з використанням сучасних засобів навчання; усвідомлення педагогом і студентом ринкової ситуації в потребі вчителів, які володіють творчим стилем педагогічної дії, усіма секретами педагогічної майстерності; використання найновіших досягнень педагогічної науки в соціально-культурній сфері, культуротвірних освітніх педагогічних програмах; управління творчою діяльністю майбутніх фахівців [5, с. 13].

Педагогічна інноватика стверджує: психологічна неготовність значної частини педагогічної громадськості до нововведень в освіті розглядається як гальмо на шляху до інноваційного розвитку. Сучасність потребує від педагога переорієнтації педагогічної діяльності на нові духовні цінності - формування цілісної особистості того, кого навчають. Не можна не погодитись з О.Я. Савченко, що дидактика нового покоління передбачає формування нового педагогічного мислення: педагог так само повинен „... приймати рішення в інтересах дитини, бути сприятливим до інновацій, творчості, вміти вибирати педагогічні засоби і відповідати за свій вибір” [9].

Висновки. Університетська система освіти - це комплекс, об'єднання університету й установ науки, культури, охорони здоров'я, спорту, місцевого самоврядування, установ різних рівнів освіти, які утворюють мережу здобуття знань, ефективного доступу до інформації, навчання, дослідження, виховання та формування нового рівня світогляду вільної людини, розповсюдження та поєднання новітнього знання та досвіду, які урізноманітнюють сферу освітніх і наукових послуг країни, підвищують її конкурентоспроможність на світовому ринку.

Ідея сучасного університету - готувати людину до життя в умовах невизначеності, здатну приймати рішення, здобувати знання й формулювати нові завдання протягом усього життя та вирішувати ці завдання [12, с. 15].

Ідея ідеального сучасного викладача, яка була визначена в процесі вже згаданого опитування і яка сформувалась у сучасного покоління студентів, модернізувалася не лише під впливом інтеграційних процесів і тенденції інноваційного розвитку, а й у процесі взаємодії на різних рівнях між суб'єктами освітнього процесу. Модель викладача сучасної інноваційної університетської системи освіти повинна бути репрезентована людиною широкого світогляду, успішною відносно наукових здобутків, психологом, незалежним у судженнях і вчинках, толерантним, креативним, з високим рівнем адаптації та комунікації.

Отже, прагнення молодого покоління - майбутнього нашого суспільства - і вимоги сучасності, тенденції інноваційного розвитку та інноваційна університетська освіта у своєму органічному поєднанні підштовхне врешті систему освіти до кардинальних зрушень і модифікацію моделі викладача, що у свою чергу спричинить розширення впливу викладача на суб'єкти навчання, сфери його діяльності та функціональної спроможності, а також викличе хвилю нових досліджень, але вже іншого суб'єкта освіти.

Список літератури: 1. Педагогічна майстерність: Підручник/ І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін; За заг. ред. І.А. Зязюна. - К.: СПД Богданова А.М., 2008. - 376 с. 2. Харитонов В.И. Роль преподавателя в организации самостоятельной работы. 3. Кремень В.Т. та ін. Філософія управління: підручник/ В.Г. Кремень, С.М. Пазиніч, О.С. Пономарьов. - Вид. 2-ге, доповн. і переробл. - Харків: НТУ „ХПІ”, 2008. - 524 с. 4. Подольська Є. А., Назаркіна В.М., Яковлев А. О. Освіта як чинник розвитку особистості в соціокультурному контексті: Монографія. - Харків: Вид-во НФАУ: Золоті сторінки, 2002. - 236 с. 5. Зязюн І. Творчий потенціал особистості вчителя: психолого-педагогічні орієнтири / І. Зязюн / Професійна освіта: ціннісні орієнтири сучасності. - К. - Харків: НТУ „ХПІ”, 2009. - СІ 1-22. 6. Гончаренко С.У. Освіта / С.У.Гончаренко// Енциклопедія освіти. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - С.614-616. 8. Онищук Л. Інноваційна стратегія реформування системи освіти в Україні /Л. Онищук/ Професійна освіта: ціннісні орієнтири сучасності. - К. - Харків: НТУ „ХПІ”, 2009. - С.101-109. 9. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / О.Я. Савченко/. - К.: Абрис, 1997. - С.5-7. 10. Система освіти в Україні. Стан та перспективи розвитку (Аналітична доповідь Центру Разумкова) // Національна безпека і оборона. - 2006. - № 28. - С. 2-34. 11. Словарь педагогический. - Ссылка на источник: <http://psylist.net/slo/page.php?kat=4&id=53> 12. Мещанинов О.П. Методики оцінки розвитку університетської освіти: навч.-метод. посібник. - Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2006. - 96 с.

А.Г. Романовский

О ПОВЫШЕНИИ РОЛИ ЛИЧНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ ГУМАНИТАРНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ЭЛИТЫ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Раскрыты составные элементы компетентности педагога, рассмотрены направления его деятельности в условиях инновационного развития высшей школы. Делается акцент на особой значимости роли преподавателя в процессе подготовки высокопрофессионального специалиста для его конкурентной способности на рынке услуг и повышения уровня способностей к адаптации в быстро модернизирующемся социуме.

A. Romanovskiy

ABOUT INCREASE OF ROLE OF TEACHER'S PERSONALITY IN THE PROCESS OF PREPARATION OF HUMANITARIAN-TECHNICAL ELITE IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF MODERN HIGH SCHOOL

The component elements of competence of teacher are exposed, directions of its activity in the conditions of innovative development of high school are considered in detail. An accent on the special meaningfulness of role of teacher in the process of preparation of high-professional specialist for its competition ability at the market of services, increase of level of capacities for adaptation in quickly modernized society is done.

Стаття надійшла до редакційної колегії 17.05.2010